

MOJE DZIECKO MA WADE WYMOWY

Prawidłowy rozwój mowy dziecka dotyczy zasobu posiadanego słownictwa adekwatnie do wieku, umiejętności nadawania i rozumienia mowy, a także do prawidłowej artykulacji głosek języka polskiego pod względem sposobu artykulacji i miejsca artykulacji. Co to znaczy? Każda głoska lub grupa głosek ma inne miejsce artykulacji, np.:

- **Głoska [l]** - podczas artykulacji głoski [l] czubek języka (tzw. apeks) unosi się do góry, do wałka dziąsłowego (to takie wzniesienie za górnymi zębami);
- **Głoski szeregu syczącego [s, z, c, dz]** – podczas artykulacji głosek syczących wargi rozciągają się szeroko, język leży płasko za dolnymi zębami, zęby zwierają się (górną i dolną szczęką łączą się);
- **Głoski szeregu ciszącego [ś, ź, ć, dź]** – podczas artykulacji głosek ciszących język układa się z tzw. Pozycji „koci grzbiet”, tzn. środek języka unosi się do góry, a czubek języka pozostaje w dole za dolnymi zębami;
- **Głoski tylnojęzykowe [k, g, ch/h]** – podczas artykulacji tych głosek tylna część grzbietu języka przylega do przedniej części podniebienia miękkiego, wargi są ułożone swobodnie a żuchwa jest lekko obniżona.

W związku z powyższym wiemy, w jaki sposób powinien być ułożony język i wargi podczas artykulacji poszczególnych głosek – to właśnie jest miejsce artykulacji. Wśród najczęściej nieprawidłowych realizacji fonemów pod względem miejsca artykulacji obserwuje się – **sygmatyzm międzyzębowy** lub **sygmatyzm boczny**.

*

Sygmatyzm międzyzębowy (seplenienie międzyzębowe) – to wada wymowy polegająca na wysuwaniu języka między zęby podczas artykulacji głosek jednego, dwu lub trzech szeregów [s, z, c, dz], [sz, ź, cz, dź], [ś, ź, ć, dź] oraz głosek [t, d, n], [l].

Sygmatyzm boczny (seplenienie boczne) – to wada wymowy polegająca na której polega na niesymetrycznym ułożeniu języka, przez co powietrze nie przechodzi między wargami przez środek, lecz z boku (prawa-lewa strona) przy zębach przedtrzonowych lub trzonowych.

Powyższa realizacja boczna lub międzyzębowa fonemów pod względem miejsca artykulacji jest często silnym nawykiem, który bez specjalistycznej pomocy logopedy lub nerologopedy, a nawet ortodonta czy laryngologa jest niemożliwa. Im dłużej rodzic

zwleka z podjęciem terapii logopedycznej z taką wadą wymowy u swojego dziecka, tym nawyk wysuwania języka między zęby lub/i kierowania go w lewą/prawą stronę jest silniejszy.

W prawidłowym rozwoju mowy dziecko w danym okresie życia powinno realizować następujące głoski:

3 lata	4 lata	5 lat	6 lat
F, W, K, G, CH/H, L, J, T, D, N, Ś, Ź, Ć, DŹ, Ł, P, B, M.	S, Z, C, DZ	SZ, Ź, CZ, DŹ	R

Wśród najczęściej występujących wad wymowy wyróżniamy:

1. **Kappacyzm** – nieprawidłowa realizacja głoski [k], którą często dziecko zastępuje głoską [t], np.: kotek – „totek”, oko – „oto”, kokos – „totos”.
2. **Gammacyzm** – nieprawidłowa realizacja głoski [g], którą dziecko może zastępować głoską [d], np.: guma – „duma”, gąbka – „dąbka”/ „dąbta”.
3. **Labdacyzm** – nieprawidłowa realizacja głoski [l], którą dziecko może zastępować głoską [j], np. lalka – „jajka”, lody – „jody”.
4. **Rotacyzm „reranie”** – nieprawidłowa realizacja głoski [r], którą dziecko może zastępować głoską [l], [j], np. rower – „jowej”, „lowel”, pralka – „pjajka”, „plalka”.
5. **Sygmacyzm** (synonim: seplenienie albo szeplenienie) – nieprawidłowa realizacja głosek dentalizowanych, jednego, dwu lub wszystkich trzech szeregów (tj. *s, z, c, dz; ś, ź, ć, dź; sz, ż, cz, dż*). Zaburzona może być artykulacja jednej kilku lub nawet kilkunastu głosek. Przykłady:
 - **śnieg** – „snieg” – głoska [ś] zastępowana jest głoską [s],
 - **sanki** – „sianki”, „szanki” – głoska [s] zastępowana jest głoską [ś], lub [sz];
 - **cebula** – „ciebula”, „czebula” – głoska [c] zastępowana jest głoską [ć], [cz];
 - **czapka** – „ciapka”, „capka” – głoska [cz] zastępowana jest głoską [ć] lub [c].;
 - **dżem** – „dzem”, „dziem” – głoska [dż] zastępowana jest głoską [dz], [dzi].
6. **Mowa bezdźwięczna** to zaburzenia w realizacji dźwięczności, które polegają na niewymawianiu głosek dźwięcznych. Zaburzeniom dźwięczności (częściowym

lub całkowitym) może ulegać 13 par opozycji fonologicznych: b - p, bi - pi, d - t, g - k, gi - ki, dz - c, dż - cz, dź - ć, w - f, wi - fi, z - s, ź - sz, ż - ś .

Przykłady mowy bezdźwięcznej: babcia – papcia, wafelek – fafelek, dom – tom itp.

W przypadku kiedy obserwujemy u swojego dziecka nieprawidłowe miejsce artykulacji lub słyszymy zniekształcenia głosek powinniśmy skonsultować to u logopedy, np.: zapisując się na wizytę do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w mieście zamieszkania. Wczesna interwencja logopedyczna daje szybkie efekty terapii i zapobiega utrwalaniu się nieprawidłowych nawyków w wymowie. Utrwalanie ćwiczeń logopedycznych w domu (ćwiczenia oddechowe, ćwiczenia narządów mowy, ćwiczenia na materiale wyrazowym) skróci czas trwania terapii logopedycznej.

Opracowanie:
mgr Dagmara Cyplińska-Góral
Logopeda, Oligofrenopedagog